

Maksātspējas kontroles dienests

**Apkopojums lietās par maksātspējas procesa
administratora atbilstību nevainojamas
reputācijas prasībai**

Rīgā 2021

Saturs

Ievads.....	3
[1] Normatīvais regulējums jautājumos par administratora vai administratora pretendenta nevainojamu reputāciju.....	4
[2] Maksātspējas kontroles dienesta kompetence reputācijas izvērtējuma jautājumos	5
[3] Komisijas atzinumos sniegtais nevainojamas reputācijas jēdziena vērtējums	7
[4] Lieta Nr. 1	9
[5] Lieta Nr. 2	12
[6] Lieta Nr. 3	17

Ievads

Latviešu valodas vārdnīcās jēdziena "nevainojama reputācija" skaidrojums ir visai skops, proti, reputācija ir sabiedrībā izplatīts vērtējošs uzskats par kādu cilvēku, tā īpašībām un darbības nozīmīgumu¹.

Viens no veidiem kā nevainojamas reputācijas mērauklu ietvert tiesību aktos, ir noteikt to kā atvērtu jēdzienu. Tas visai bieži sagādā neskaidrības, liekot interpretēt, kas ir nevainojama reputācija. Šādā gadījumā gan pretendentiem, gan vērtētājiem jābūt ļoti piesardzīgiem, jo tas pieļauj manipulācijas amatpersonas neatkarības ietekmēšanai².

Ja nevainojamas reputācijas klauzula ir ietverta likumā, tiesību piemērotājs ar pareizu pieeju un metodēm to var saprātīgi piemērot. Ir arī uzskats, ka nevainojamu reputāciju var apliecināt citas personas, autoritatīvi cilvēki kādās profesijās. Un vēl kā apliecinājums var būt prezumpcija, ka personai ir nevainojama reputācija, kamēr nav pierādīts pretējais³.

Maksātnespējas likumā prasība par nevainojamu reputāciju maksātnespējas procesa administratoram (turpmāk – administrators) un administratora pretendenta noteikta no 2017. gada 6. janvāra.

Jautājumu par administratora vai administratora pretendenta atbilstību prasībai par nevainojamu reputāciju izskata tieslietu ministra iecelti eksaminācijas komisijas (turpmāk – komisija) locekļi.

No 2017. gada līdz 2020. gadam komisija ir izskatījusi un sniegusi 18 atzinumus par administratora vai administratora pretendenta atbilstību vai neatbilstību prasībai par nevainojamu reputāciju. No tiem 13 atzinumi ir par personas atbilstību nevainojamas reputācijas prasībai, savukārt pieci atzinumi ir par personas neatbilstību prasībai par nevainojamu reputāciju.

Pamatojoties uz pieciem negatīvajiem atzinumiem, trīs gadījumos administratori atcelti no amata pienākumu pildīšanas (sk. 4., 5. un 6. nodaļu), vienā gadījumā administratora pretendenta atteikts kārtot administratora eksāmenu (šajā apkopojumā netiek apskatīts), savukārt citā gadījumā administratora amata darbība bija izbeigta jau neilgi pirms komisijas atzinuma sniegšanas (šajā apkopojumā netiek apskatīts). Visos minētajos gadījumos personas savu tiesisko interešu aizsardzībai vērsās tiesā.

Šajā apkopojumā sniegts ieskats administratīvo tiesu praksē jautājumos par nevainojamu reputāciju (attiecībā uz administratoriem). Tāpat norādītas būtiskākās komisijas atziņas par nevainojamas reputācijas jēdzienu, kā arī nevainojamas reputācijas jēdziena attiecināšana uz katras izskatītās lietas faktiskajiem apstākļiem. Vienlaikus atzīmējams, ka katrā konkrētā gadījumā komisija izvērtē lietas faktiskos apstākļus, administratora vai administratora pretendenta attieksmi u.c. apstākļus to kopumā, līdz ar to nav vienādu (identisku) gadījumu.

¹ Latviešu valodas skaidrojošā vārdnīca. Pieejama: <http://www.tezaurs.lv/sv>.

² E. Pastars. Kas ir reputācija, un kādi ir tās kritēriji. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/306909-kas-ir-reputacija-un-kadi-ir-tas-kriteriji-2019>.

³ Turpat.

[1] Normatīvais regulējums jautājumos par administratora vai administratora pretendenta nevainojamu reputāciju

Atbilstoši Maksātnešpējas likuma 13. panta pirmās daļas 6. punktam par administratoru var būt rīcībspējīga fiziskā persona, kurai ir nevainojama reputācija. Saskaņā ar minētā panta otrās daļas 1. punktu par administratoru nevar būt persona, kura neatbilst šā panta pirmās daļas prasībām.

Likumdevējs 2016. gada 22. decembra grozījumu "Grozījumi Maksātnešpējas likumā", kas stājās spēkā 2017. gada 6. janvārī, anotācijā attiecībā uz jēdzienu "nevainojama reputācija" ir norādījis – lai vairotu uzticību administratora profesijai, tai nepieciešams piesaistīt personas, kuru personīgo un profesionālo īpašību kopuma novērtējums nodrošina šai personai labu reputāciju un augstus ētikas standartus. Ar grozījumiem tiek veicināts tas, ka administratori ir augsti kvalificēti un kompetenti speciālisti ar labu reputāciju, kuri godprātīgi un atbildīgi pilda savus amata pienākumus. Ņemot vērā, ka administratora pienākums ir nodrošināt maksātnešpējas procesa efektivitāti, un nodrošināt šā procesa likumīgu norisi, līdz ar to tiek nodrošināta sabiedrības uzticība administratoriem un maksātnešpējas procesam kopumā, tādējādi pozitīvi ietekmējot sabiedrības un tautsaimniecības attīstību⁴.

Normatīvais regulējums nedefinē jēdzienu "nevainojama reputācija", kā arī nenoteic konkrētus kritērijus vai vadlīnijas reputācijas jautājuma izvērtēšanā.

Gadījumā, ja Maksātnešpējas kontroles dienests konstatē vai saņem ziņas par personas neatbilstību Maksātnešpējas likuma 13. panta pirmās daļas 6. punkta prasībām, attiecīgo jautājumu izskata un izlemj komisija (Maksātnešpējas likuma 16.¹ panta trešā daļa), kuru ieceļ tieslietu ministrs.

Komisijas sastāvā ir pa vienam pārstāvim no Tieslietu ministrijas, Maksātnešpējas kontroles dienesta, augstskolu akadēmiskā personāla un biedrības "Latvijas Sertificēto maksātnešpējas procesa administratoru asociācija" (turpmāk – Administratoru asociācija). Komisijā iekļauj arī Tieslietu padomes noteiktu rajona (pilsētas) tiesas tiesnesi un Maksātnešpējas jautājumu konsultatīvās padomes deleģētu nevalstiskās organizācijas pārstāvi (Maksātnešpējas likuma 16.¹ panta pirmā daļa).

Likumdevējs nav noteicis Maksātnešpējas kontroles dienestam kompetenci pārvērtēt komisijas atzinumu. Līdz ar to visos gadījumos, kad no komisijas tiek saņemts atzinums par personas neatbilstību prasībai par nevainojamu reputāciju, Maksātnešpējas kontroles dienesta direktors atceļ administratoru no amata (Maksātnešpējas likuma 17.² panta pirmās daļas 11. punkts, Ministru kabineta 2017. gada 30. maija noteikumu Nr. 288 "Maksātnešpējas procesa administratora pretendentu apmācības, eksaminācijas kārtība, komisijas darbības kārtība un maksātnešpējas procesa administratoru amatā iecelšanas, atbrīvošanas, atcelšanas un atstādināšanas no amata un amata darbības apturēšanas kārtība" (turpmāk – Ministru kabineta noteikumi Nr. 288) 100. punkts) vai atsaka administratora pretendentam atļauju kārtot administratora eksāmenu (Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 17.6. apakšpunkts).

⁴ Pieejams:

<http://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/46F0710633B835A1C22580650038AEF9?OpenDocument>

[2] Maksātnespējas kontroles dienesta kompetence reputācijas izvērtējuma jautājumos

Maksātnespējas kontroles dienests, izvērtējot tā rīcībā esošo informāciju, kas varētu liecināt par personas neatbilstību prasībai par nevainojamu reputāciju, ņem vērā plašu spektru iestādes rīcībā esošās informācijas, piemēram:

- 1) vai persona darbojas atbilstoši likumam, likuma mērķim;
- 2) par personas personisko vai komerciālo darbību (piemēram, sadarbība ar citām personām ar apšaubāmu reputāciju, nodokļu nomaksa);
- 3) par personai piemērotiem sodiem (piemēram, administratīvajiem sodiem, kas piemēroti personai, darbojoties uzņēmumu pārvaldības jomā);
- 4) par personu publiski pieejamo informāciju, kas varētu liecināt par iespējamu reputācijas risku;
- 5) informāciju, ko sniegušas citas personas vai valsts institūcijas.

Neapšaubāmi, minētajai informācijai, kuru Maksātnespējas kontroles dienests sniedz izvērtēšanai komisijai, ir jābūt attiecināmai, objektīvai un pārbaudāmai atbilstoši iestādes kompetencē esošiem instrumentiem.

Informācijas, kas varētu liecināt par neatbilstību nevainojamai reputācijai, analīze un izvērtēšana ir individualizēta procedūra, kuras gala rezultātu ietekmē vairāku apstākļu kopums, tostarp izdarīto pārkāpumu raksturs, izdarīšanas apstākļi un sekas, ziņas, kas raksturo administratora vai administratora pretendenta personību, viņa attieksme pret konstatētajiem faktiem un citi faktori.

Informācijas analizēšanā ir svarīgi fakti, kas liek šaubīties par personas uzticamību un godaprātu. Katrā konkrētā gadījumā reputācijas jēdziens tiek piepildīts analīzes un vērtējuma ceļā, sasaistot to ar konkrētas lietas faktiskajiem apstākļiem.

Administratora reputācijas vērtēšana ir nepārtraukts process, kas nav saistāms ar administratora kvalifikācijas eksāmena (turpmāk – kvalifikācijas eksāmena) kārtošānu, sertificēta administratora iecelšanu administratora amatā vai kādu citu notikumu.

Maksātnespējas kontroles dienesta direktora lēmums par atļauju kārtot kvalifikācijas eksāmenu neizslēdz iespēju, ka komisija turpina administratora reputācijas izvērtējumu, jo Maksātnespējas kontroles dienests pirms Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 92. punktā noteiktā lēmuma pieņemšanas pārbauda, vai uz administratoru attiecas kāds no Maksātnespējas likuma 13. panta otrajā daļā minētajiem ierobežojumiem uz attiecīgā lēmuma pieņemšanas brīdi. Līdz ar to, ja uz minētā lēmuma pieņemšanas brīdi komisija nav iesniegusi atzinumu Maksātnespējas kontroles dienestā, Maksātnespējas kontroles dienesta direktoram nav pamata atteikt kārtot kvalifikācijas eksāmenu, pamatojoties uz minēto noteikumu 93.1. apakšpunktu (uz administratoru attiecas kāds no Maksātnespējas likuma 13. panta otrajā daļā minētajiem ierobežojumiem).

Maksātnespējas likuma 16.¹ panta trešā daļa un Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 99. punkts uzliek pienākumu Maksātnespējas kontroles dienestam kā iestādei, kas veic administratoru uzraudzību, sniegt komisijai informāciju. Tomēr minētā norma neierobežo komisijas tiesības ņemt vērā informāciju, kas ir izskanējusi publiskajā telpā, kā arī lūgt precizēt vai sniegt papildu informāciju. Pretējā gadījumā izveidotos absurda situācija, ka komisija, izvērtējot administratora reputāciju, neņemtu vērā citu tās rīcībā esošu informāciju, vai tādu, kas ir brīvi pieejama ikvienam.

Lai vairotu uzticību administratora profesijai, tai nepieciešams piesaistīt personas, kuru personīgo un profesionālo īpašību kopuma novērtējums liecina par personas labu reputāciju un

augstiem ētikas standartiem. Administratoram tiek nodota svešu lietu vešanas pārvaldīšana un viņa darbība tiešā veidā skar trešo personu intereses, līdz ar to valstij jānodrošina, lai maksātnespējas procesa efektīvu un likumīgu norisi īstenotu administrators, kurš atbilst likumdevēja izvirzītajām prasībām, jo maksātnespējas procesā iesaistītās personas nevar izvēlēties administratoru.

[3] Komisijas atzinumos sniegtais nevainojamas reputācijas jēdziena vērtējums

Komisija ir neatkarīga un patstāvīga institūcija, kas savā darbībā nav saistāma ar Maksātnespējas kontroles dienestu. Administratora un administratora pretendenta reputācijas izvērtēšana ir komisijas ekskluzīva kompetence. Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienests nav tiesīgs vērtēt, pārvērtēt vai sniegt komentārus par komisijas atzinumiem.

Tiek prezumēts, ka Maksātnespējas likuma 16.¹ panta pirmajā daļā noteiktās institūcijas, izvirzot pārstāvi komisijā, izvērtē komisijas locekļa pretendenta piemērotību un profesionālās spējas komisijas locekļa amata ieņemšanai. Iekļaujot šādu regulējumu attiecībā uz komisijas sastāvu, likumdevējs izvērtējis, ka šāds komisijas sastāvs ir plaši pārstāvēts, līdz ar to ir spējīgs izvērtēt administratora vai administratora pretendenta atbilstību nevainojamas reputācijas prasībai, tostarp spēj novērst jebkādas šaubas par subjektīva vērtējuma sniegšanas iespējamību vai vienas institūcijas ietekmi uz komisijas sastāvu.

Maksātnespējas likumā nav norādīta nevainojamas reputācijas definīcija. Savukārt tiesību teorijā jēdziens "nevainojama reputācija" ir atzīts par ģenerālklausulu, kas ir nenoteikts juridisks jēdziens, kas pašam tiesību piemērotājam ir jāpiepilda ar noteiktu saturu, lai to piemērotu konkrētajā gadījumā⁵.

Termins "reputācija" Latviešu konversācijas vārdnīcā skaidrots kā "gods, cieņa, sabiedrības domas par kādu personu, laba vai ļauna slava par kādas personas personiskām vai aroda īpašībām"⁶. Latviešu valodas skaidrojošajā vārdnīcā termins "reputācija" skaidrots kā "sabiedrībā izplatīts vērtējošs uzskats par kādu cilvēku, tā īpašībām, darbības nozīmīgumu"⁷. Savukārt termins "nevainojams" ir skaidrots Latviešu valodas skaidrojošā vārdnīcā kā "tāds, kam nepiemīt nekādi trūkumi, nekādas nosodāmas, nevēlamas rakstura, personības īpašības".

Noskaidrojot nevainojamas reputācijas vārdisko jēgu, komisija secina, ka reputācijas vērtējums galvenokārt ir balstīts subjektīvā vērtējumā par kādas personas raksturu, personības īpašībām un personai raksturīgu rīcību. Tā kā uz komisijas atzinuma pamata personai var rasties tiesiskas sekas – liegums ieņemt amatu sev izvēlētajā profesijā, atzinumu nevar balstīt tikai uz subjektīvu viedokli. Komisijas ieskatā tam, ka personai nav nevainojama reputācija, ir jābalstās arī uz objektīviem kritērijiem, ko var apliecināt pārbaudāmi fakti.

Par objektīviem kritērijiem komisijas ieskatā ir atzīstami tādi fakti, kas liecina par personas iespējamu saistību ar prettiesisku, neētisku vai neprofesionālu rīcību un komisijai rada pamatotas šaubas par administratora vai administratora pretendenta atbilstību prasībai par nevainojamu reputāciju. Citiem vārdiem sakot, fakti, kas liek apšaubīt personas spēju pildīt amata pienākumus, atbilstoši augstiem profesionālajiem standartiem.

Tajā pašā laikā, izvērtējot administratora vai administratora pretendenta reputācijas atbilstību Maksātnespējas likuma 13. panta otrās daļas 6. punkta prasībām, komisija ņem vērā to, kāds ir vai varētu būt sabiedrības viedoklis (priekšstats) par attiecīgās personas atbilstību prasībām – godaprāts, rūpība, objektivitāte, neitralitāte, likumu un profesionālās ētikas standartu ievērošana. Komisija vērtē plašākas sabiedrības viedokli par attiecīgās personas reputāciju, ja par to ir pieejama informācija. Ja šādas informācijas nav, komisija pārbauda faktus par administratora profesionālo darbību, par kuriem ziņas plašākai sabiedrībai nav pieejamas, un vērtē, kādu priekšstatu par administratora vai pretendenta reputāciju tie varētu radīt

⁵ E. Levits. Ģenerālklausulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība (I). Likums un Tiesības, 2003, 5. sējums, Nr. 6(46).

⁶ Latviešu konversācijas vārdnīca, 18. sējums. Rīga: A. Gulbja apgādība, 1938-1939, 35510. sleja.

⁷ Latviešu valodas skaidrojošā vārdnīca. Pieejama: <http://www.tezaurs.lv/sv>.

saprātīgam vērotājam no malas, t.i., kāds būtu sabiedrības priekšstats par administratoru vai pretendentu, ja šie fakti būtu zināmi publiski.

Vienlaikus komisija, aicinot administratoru vai administratora pretendentu sniegt paskaidrojumus, vērtē administratora attieksmi pret lietas ietvaros aplūkojamajiem faktiem. Attieksme un motivācija, kādēļ administrators konkrētos faktiskos apstākļos ir rīkojies tieši tā, un ne citādi, komisijas ieskatā ir viens no būtiskiem kritērijiem administratora reputācijas izvērtēšanā. Tāpat ir būtiski noskaidrot, vai pats administrators saskata reputācijas riskus saistībā ar attiecīgajiem faktiem, proti, vai administrators spēj atpazīt un apzinās to, kāda rīcība vai apstākļi var apdraudēt sabiedrības uzticību attiecīgajam administratoram un maksātspējas procesu sistēmai kopumā.

[4] Lieta Nr. 1

Maksātnespējas kontroles dienests nosūtīja komisijai tā rīcībā esošo informāciju par Administratoru X. Komisija pieņēma atzinumu, ka Administrators X neatbilst prasībai par nevainojamu reputāciju.

[4.1] Atzinumā norādīts, ka Administrators X ir sadarbojies ar bijušo Administratoru A un citiem ar viņu saistītajiem administratoriem. Šī darbība izpaudusies manipulatīvā rīcībā, lai apietu nejausības principu elektroniskās administratoru ieteikšanas sistēmā.

Administrators X ir piedalījies maksātnespējas procesu ļaunprātīgas izmantošanas gadījumā (SIA B lieta), kuru īstenoja administratori, ar kuriem viņš bija saskaņoti manipulējis ar administratoru rindu. Apzinoties, ka klienta darbības ir vērstas uz prettiesisku mērķu sasniegšanu, Administratoram X bija izvēles iespēja atteikties no juridisko pakalpojumu sniegšanas un dalības SIA B shēmas realizēšanā, taču viņš šo iespēju neizmantoja. Tāpat Administrators X ar savām darbībām ir tieši veicinājis Administratora D izvairīšanos no atbildības par izdarītajiem likumpārkāpumiem. Tāpat Administrators X iecietīgi reaģējis uz tiesiskā valstī nepieņemamu situāciju, kad maksātnespējīgais Parādnieks C ziedojis partijām un biedrībām lielas naudas summas, kas neatbilst parādnieka oficiālajiem ienākumiem.

Lai gan Administrators X nebija administratora statusā nevienā no SIA B lietā iesaistīto uzņēmumu maksātnespējas vai tiesiskās aizsardzības procesiem, formāli viņš SIA B lietā ir bijis iesaistīts kā atsevišķu personu pārstāvis zvērināta advokāta statusā.

Ņemot vērā Administratora X ilggadējo praktizēšanu un sadarbību ar bijušo Administratoru A un citiem SIA B lietā iesaistītajiem administratoriem, viņš nevarēja neapzināties, ka SIA E un SIA F maksātnespējas procesi ir daļa no lielākas "shēmas", kuras mērķis bija iegūt un saglabāt kontroli pār SIA B un saistīto sabiedrību aktīviem un pretdarboties bankai, kā nodrošinātajam kreditoram. Respektīvi klients, kuru formāli pārstāvēja Administrators X kā zvērināts advokāts, bija iesaistīts darbībās, lai sasniegtu negodprātīgus mērķus. Jo īpaši Administrators X nevarēja neapzināties, ka viņa kā lielākā kreditora pārstāvja balsojums kreditoru sapulcē par Administratora D atcelšanas ierosināšanu SIA F maksātnespējas procesā, bija vērsts uz to, lai pasargātu Administratoru D no atbildības par likumpārkāpumiem.

Parādnieka C gadījums aplūkots atsevišķi, nepelnītu sevišķu uzmanību Administratora X reputācijas kontekstā, ja vien neapliecinātu konsekventu tendenci viņa profesionālajā darbībā. Ņemot vērā to, ka Administrators X ir cieši sadarbojies ar administratoriem, kuriem ir pretrunīga reputācija, kā arī piedalījies plaša mēroga maksātnespējas shēmas īstenošanā (SIA B lieta), viņa rīcība Parādnieka C maksātnespējas procesā tikai papildus apliecina to, ka viņam ir tendence būt iecietīgam pret dažāda veida negodprātīgu rīcību.

Saņemot komisijas atzinumu par Administratora X neatbilstību prasībai par nevainojamu reputāciju, Maksātnespējas kontroles dienesta direktors pieņēma lēmumu, ar kuru atcēla Administratoru X no administratora amata.

[4.2] Nepiekrītot Maksātnespējas kontroles dienesta direktora lēmumam, Administrators X vērsās Administratīvajā rajona tiesā.

Tiesa noraidīja Administratora X pieteikumu par Maksātnespējas kontroles dienesta direktora lēmuma atcelšanu.

[4.2.1] Ar iecelšanu administratora amatā persona neiegūst tiesisko paļāvību, ka tās atbilstība nevainojamas reputācijas prasībai vairs netiks vērtēta.

Administratora amats ietilpst valsts dienestā. Tādējādi attiecībā uz personu, kura veic šos amata pienākumus, ir izvirzāmas augstas prasības, kas veicina gan stabilu komercietisisko vidi,

gan sabiedrības uzticēšanos maksātnešpējas jomai. Attiecīgi uz Administratoru X var tikt attiecināti kritēriji amata ieņemšanai, kas saistīti ar viņa personības novērtējumu.

Arī šobrīd sabiedrībā joprojām ir aktuāls jautājums par maksātnešpējas procesa tiesisku, godīgu un efektīvu norisi. Ievērojot, ka prasība pēc nevainojamas reputācijas ir būtiska administratora amata ieņemšanai, pat šaubu ēna, ja persona pati ar savu rīcību ir to izraisījusi, var būt pamats secinājumam, ka personai nav nevainojamas reputācijas⁸.

[4.2.2] Pārbaudot atzinuma saturu, tiesa secina, ka šis apstākļis (tas, ka Administratora X prakses vieta ilgstoši ir bijusi Rīgā, [adrese] un, ka tur ir praktizējuši vairāki citi administratori, tostarp bijušais Administrators A) pats par sevi nav bijis par pamatu, lai tiktu atzīts, ka Administratoram X nav nevainojama reputācija, bet tas ir bijis viens no apstākļiem, kas ņemts vērā. Šim faktam nozīme piešķirama kopsakarā ar pārējiem komisijas secinājumiem. Izvērtējot Administratora X reputāciju, fakti nav jāvērtē atrauti viens no otra. Novērtējot reputāciju, izmantojami ne tikai tieši pierādījumi, bet Administratora X rīcība visās tās izpausmēs.

Administrators X pieteikumā par atzinumā norādītajiem apstākļiem norāda, ka tie nav pierādīti. Šajā gadījumā svarīgs ir apstākļu kopējais novērtējums. Administrators X pēc būtības neapstrīd konstatētos apstākļus, bet apstrīd šo apstākļu novērtējumu. Katrs atsevišķi atzinumā konstatētais apstākļis varētu arī neradīt šaubas par Administratora X reputāciju, bet visi apstākļi vērtējami savstarpējā kopsakarā, jo tikai tā gūstams priekšstats par Administratora X rīcību.

[4.2.3] Administratora X paskaidrojumi (par manipulatīvām darbībām t.s. administratoru rindās, lai apietu nejausības principu) pamatoti vērtēti kritiski. Administratora X sniegtā informācija ir pretrunīga un nesniedz priekšstatu par viņa rīcības motīviem, atsakoties no maksātnešpējas procesa. Administrators X sākotnēji sniedzis informāciju, ka atsakās no SIA G administratora pienākumu veikšanas atalgojuma dēļ, savukārt pēc ilgāka laika norādījis uz iespējamo interešu konfliktu. Tiesa piekrīt atzinumā secinātajam, ka šie fakti norāda uz to, ka Administrators X visticamāk veicis saskaņotas darbības kopā ar citiem administratoriem, lai apietu administratoru iecelšanas nejausības principu.

[4.2.4] Administratora atbildība ir atbilstoši Maksātnešpējas likuma normām uzraudzīt fiziskās personas darījumus un objektīvi pārbaudīt, vai parādnieks neveic darbības, kas samazina kreditoru iespējas atgūt līdzekļus. Nav izprotama situācija, ka persona, kurai visi ienākumi un manta būtu jānovirza kreditoru prasījumu segšanai, atrod līdzekļus apjomīgu ziedojumu veikšanai. Tas liecina, ka Administrators X nav godprātīgi pildījis savus pienākumus. Atzinumā sniegts novērtējums, ka Administrators X ir iecietīgi reaģējis uz tiesiskā valstī nepieņemamu situāciju, kad maksātnešpējīgs parādnieks ziedo partijām un biedrībām lielas naudas summas, kas neatbilst parādnieka oficiālajiem ienākumiem un skaidro to ar trešo personu rīkojumu izpildīšanu.

[4.2.5] Administrators X atsauca uz citu administratoru rīcību un norāda, ka līdzīgos gadījumos citiem administratoriem nav konstatēta neatbilstība labas reputācijas kritērijam.

Neatbilstības labas reputācijas kritērijam konstatēšana ir individualizēta procedūra, kuras gala rezultātu ietekmē vairāku apstākļu kopums, proti, iespējamo pārkāpumu raksturs, izdarīšanas apstākļi un sekas, ziņas, kas raksturo personību un citi faktori.

Izskatāmajā lietā atbilstoši lietā konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem un piemērojamām tiesību normām konstatēta Administratora X neatbilstība labas reputācijas kritērijam. Izskatāmajā lietā nav nozīmes citu administratoru pieļautajiem vai nepieļautajiem pārkāpumiem, jo konkrētajā lietā tiek vērtēta tieši Administratora X profesionālā darbība un atbildība. Lēmums pamatots ar noskaidrotajiem faktiem par Administratora X rīcību.

⁸ sal. Augstākās tiesas 2017. gada 28. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-193/2017 17. punktu.

[4.3] Administratīvā apgabaltiesa, izskatot Administratora X apelācijas sūdzību, Administratora X pieteikumu noraidīja.

[4.3.1] Ņemot vērā, ka konkrētajā lietā tiek vērtēts, vai pamatoti Administrators X ir atcelts no administratora amata, jo komisija ir atzinusi, ka Administrators X neatbilst prasībai par nevainojamu reputāciju, nav nozīmes Administratora X argumentam, ka par saskaņotu rīcību ar citiem administratoriem komisijai bija jākonstatē, ka arī citiem administratoriem nav nevainojama reputācija.

[4.3.2] Katra šajā likuma normā noteiktā institūcija (komisijas sastāvs, kas noteikts Maksātnespējas likuma 16.¹ panta pirmajā daļā) izvirza personu, kura ir atbilstoša un kompetenta komisijai noteikto pienākumu veikšanā. Savukārt, tieslietu ministrs pirms ieceļ komisiju ar rīkojumu, izvērtē, vai izvirzītā persona var vai nevar pildīt komisijas locekļa pienākumus. Turklāt tas, ka komisijā ietilpst savstarpēji neatkarīgas personas, kuras ir profesionāli saistītas ar maksātnespējas jomu un kurām ir noteikta kompetence ar maksātnespēju saistītos jautājumos, nozīmē, ka komisijas locekļi, vērtējot administratora reputāciju, balstās uz savā profesionālajā darbībā iegūto pieredzi un novērojumiem. Šāds komisijas sastāvs nodrošina ne tikai pēc iespējas objektīvāka lēmuma pieņemšanu, bet vienlaikus arī papildu pierādījumus reputācijas vērtējumam. Tāpat komisijas lēmums apliecina, ka attiecīgs viedoklis par personas reputāciju ir nevis vienai personai, kurai varētu pārmest subjektīvu attieksmi, bet gan vairākām savstarpēji nesaistītām personām, kuras pārstāv dažādas institūcijas.

[4.3.3] Apgabaltiesa piekrīt komisijas viedoklim, ka administratora reputāciju ietekmē ne tikai personas rīcība administratora statusā, bet arī cita veida personas profesionālā darbība, kas ļauj spriest par attiecīgās personas atbilstību profesionālās ētikas prasībām.

Tam, ka Administratora X kā zvērināta advokāta darbība nav vērtēta Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas ietvaros, konkrētajā gadījumā nav izšķirošanas nozīmes Administratora X reputācijas novērtēšanā, jo apgabaltiesa lietā konstatēja apstākļus, kas ļauj apšaubīt Administratora X objektivitāti, neitralitāti un godprātību, kas nozīmē Administratora X neatbilstību prasībai par nevainojamu reputāciju.

[4.4] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu Administrators X iesniedza kasācijas sūdzību. Lieta vēl nav izskatīta.

[5] Lieta Nr. 2

[5.1] Maksātnespējas kontroles dienests nosūtīja komisijai tā rīcībā esošo informāciju par Administratoru Y. Komisija pieņēma atzinumu, kurā atzina, ka Administrators Y neatbilst prasībai par nevainojamu reputāciju.

[5.1.1] Vairākas no šajā atzinumā minētajām epizodēm, kurās Maksātnespējas kontroles dienests ir saskatījis iespējamu Administratora Y reputācijas apdraudējumu, ir vērtētas tiesu nolēmumos, kas pieņemti un stājušies spēkā attiecīgo maksātnespējas procesu ietvaros. Komisija respektē minētos tiesu nolēmumus un juridiskās sekas, kas ar tiem ir nodibinātas. Taču vienlaikus secina, ka šie nolēmumi nav šķērslis, lai komisija patstāvīgi izvērtētu Administratora Y reputāciju, balstoties uz tai pieejamo informāciju.

Reputāciju būtiski var ietekmēt tas, vai šaubas izraisošiem apstākļiem ir vienreizējs vai sistemātisks raksturs.

Administratora reputāciju raksturo ne tikai formāla likumu izpildīšana, bet arī profesionālās ētikas ievērošana, lietpratība un rūpība.

Komisijas ieskatā izskatāmajā gadījumā nav izšķirošas nozīmes apstāklim, ka visos gadījumos, kas Maksātnespējas kontroles dienestam ir radījuši šaubas par Administratora Y reputāciju, viņš ir bijis pilnvarnieks vai konsultants citam administratoram, nevis bijis iecelts administratora amatā konkrētajā procesā. Vērtējamās Administratora Y darbības ir cieši un nepastarpināti saistītas ar maksātnespējas procesu norisi un pēc tām var spriest par to, cik Administrators Y ir profesionāli piemērots administratora amatam.

[5.1.2] SIA K lietā Administrators Y automašīnas izsoli rīkoja savā prakses vietā [adrese (aptuveni 180 km attālumā no Rīgas)], pirmdienas rītā plkst. 8:00. Uz izsoli ieradās SIA L pilnvarotais pārstāvis, kurš pie izsoles netika pielaists, jo tās pilnvarotajam pārstāvim nebija rakstiska pierādījuma, ka pilnvaru parakstījušajam SIA L likumiskajam pārstāvim ir šādas tiesības. Izsolē faktiski piedalījās viena persona M – kā fiziskā persona un kā izsoles dalībnieka SIA N pilnvarotais pārstāvis. Administrators Y laika posmā no 2010.-2011. gadam bija izsoles dalībnieka SIA N valdes loceklis.

Attiecībā uz SIA K lietas faktiskajiem apstākļiem komisija norādīja, ka izsoles rīkošana [adrese (aptuveni 180 km attālumā no Rīgas)] ir pretēja ekonomiskajai loģikai un primārais ir izsoles vietas izvēlē ir nevis rīkotāja prakses vieta, bet efektivitātes apsvērumi. Tāpat, lai arī likums nereglamentē izsoles rīkošanas laiku, tomēr faktors, ka izsole tika rīkota pirmdienas rītā plkst. 8.00, radīja papildus neērtības tiem potenciālajiem izsoles dalībniekiem, kuru atrašanās vieta ir ievērojamā attālumā no [adrese (aptuveni 180 km attālumā no Rīgas)], t.sk. potenciālajiem izsoles dalībniekiem no Rīgas, kur atrodas visvairāk potenciālu pircēju. Citiem vārdiem sakot, nosakot izsoles laiku, Administrators Y padarīja izsoli vēl mazāk pievilcīgu šo potenciālo dalībnieku acīs.

Attiecībā par SIA L nepielaišanu pie izsoles, komisija norādījusi, ka Administratoram Y tomēr nebija arī likumisku šķēršļu pārliecināties publiskajās datu bāzēs par SIA L pārstāvja pilnvarām, t.i. likums to neliedza darīt. Administratora Y atteikšanās pielaist SIA L pārstāvi izsolē formāli atbilda procedūrai, taču vienlaikus bija klajā pretrunā ar ekonomisko loģiku un SIA K kreditoru interesēm.

Attiecībā uz to, ka izsolē faktiski piedalījās viena persona, komisija norādīja, ka, lai gan šāda juridiska konstrukcija likumā tieši nav aizliegta, tomēr tā var liecināt par mēģinājumiem mākslīgi pazemināt cenu, jo šādā situācijā nav iespējama patiesa konkurence starp izsoles dalībniekiem. Fiziskā persona, kura izsolē pārstāv gan sevi, gan vienlaikus juridisko personu, atrodas acīmredzamā interešu konfliktā. Tāpēc jo īpaši nelōģiska bija Administratora Y rīcība,

formāla iegāsta dēļ atsakoties pieļaut izsolē SIA L pārstāvi, kurš varētu radīt vismaz reālu konkurenci starp izsoles dalībniekiem.

Attiecībā uz to, ka Administrators Y bija izsoles dalībnieka SIA N valdes loceklis, kā arī šīs sabiedrības juridiskā adrese ir Rīgā un pamatdarbības veidi ir nekustamā īpašuma pārvaldīšana par atlīdzību vai uz līguma pamata un būvniecības projektu izstrādāšana, komisija norādījusi, ka nešaubīgi neviens no šiem apstākļiem pats par sevi neradīja likumiskus šķēršļus šai sabiedrībai piedalīties izsolē. Taču zīmīgi ir tas, ka izņemot SIA L, kura bija tieši saistīta ar SIA K maksātnespējas procesu kā kreditors, no Rīgas uz izsoli ieradās tieši šī sabiedrība un šīs sabiedrības pārstāvis. Savukārt neviena cita nesaistīta persona par izsoli interesi neizrādīja un neieradās. Tas rada iespaidu par šī izsoles dalībnieka un Administratora Y saskaņotu rīcību.

Visi iepriekš minētie apstākļi komisijas ieskatā to kopsakarā neatkarīgam vērotājam no malas var radīt iespaidu, ka Administrators Y varētu būt rīkojis šo izsoli tā, lai apgrūtinātu iespējas tajā piedalīties "nejaušām" personām, savukārt izsoles ietvaros mantu par izdevīgu cenu iegūtu ar Administratoru Y saistītas personas.

[5.1.3] SIA I maksātnespējas procesā, kurā Administrators Y bija pilnvarotais administrators, 2017. gadā vienā no rīkotajām izsolēm piedalījās tikai divas – ar Administratoru Y saistītas personas – Administratora Y māsa un kapitālsabiedrība, kuras vienīgā dalībiece un valdes locekle bija Administratora Y bijusī sieva. Sludinājumi par izsolēm tika ievietoti laikrakstā "Rīgas aprīņa avīze". Maksātnespējas procesā tika pārdota automašīna. Izsoles sākumcena bija noteikta 15 000 *euro* un to iegādājās Administratora Y māsa par 6 050 *euro*.

Neatkarīgam vērotājam no malas varētu rasties pamatotas šaubas, vai tā ir tikai sakritība, ka tieši šīs divas personas ir piedalījušās izsolē un, ka šie apstākļi ir radušies neatkarīgi no Administratora Y rīcības. It īpaši tāpēc, ka arī šī izsole ir bijusi atkārtota, kurā ir nosolīta automašīna par ievērojami mazāku summu, nekā tās sākotnējā cena. Šaubas par to, vai tā ir tikai sakritība, pastiprina arī apstākļi, ka vēl vairākās izsolēs šajā procesā ir piedalījušās ar Administratoru Y saistītas personas.

Neatkarīgam vērotājam no malas var rasties šaubas par to, cik šāds izziņošanas veids pats par sevi varētu būt efektīvs no ekonomiskā viedokļa. Savukārt kontekstā ar pārējiem apstākļiem – arī par to, vai tas nav darīts apzināti ar mērķi ierobežot izsoles dalībnieku loku.

Attiecībā uz automašīnas izsoles sākumcenas noteikšanu komisija norāda, ka neatkarīgam vērotājam no malas varētu rasties jautājums, cik liela bija iespēja, ka kāds izsolē varētu solīt un pārsolīt sākumcenu, kura aptuveni atbilst auto tirgus vērtībai vai pat to pārsniedz. Tāpat neatkarīgam vērotājam no malas varētu rasties šaubas par to, vai auto tirgošana izsolē ar lejupejošu soli ar izsoles rīkotāju saistītām personām ir efektīvāka, nekā auto tirgošana brīvā tirgū, kurā to ir iespējams pārdot gan patērētājiem, gan auto tirdzniecības komersantiem par cenu, kas varētu būt mazāka nekā vidējā tirgus cena, taču ne trīs reizes mazāka.

[5.1.4] Administrators Y elektroniskajā sarakstē konsultē SIA O administratoru par mantas pārdošanu, dodot norādes par pārdodamās mantas cenu, vienlaikus lūdzot paziņot par izsoles izsludināšanu, lai varētu mantu nopirkt. Kontekstā ar iepriekš minētajiem apstākļiem šī epizode pastiprina šaubas par Administratora Y reputāciju.

Saņemot komisijas atzinumu par Administratora Y neatbilstību prasībai par nevainojamu reputāciju, Maksātnespējas kontroles dienesta direktors pieņēma lēmumu, ar kuru atcēla Administratoru Y no administratora amata.

[5.2] Nepiekrītot Maksātnespējas kontroles dienesta lēmumam, Administrators Y vērsās Administratīvajā rajona tiesā.

Tiesa noraidīja Administratora Y pieteikumu par Maksātnespējas kontroles dienesta direktora lēmuma atcelšanu.

[5.2.1] Tiesas vērtējumā Maksātnespējas likuma 16.¹ panta trešā daļa jāskata kopsakarā ar 173. panta pirmo daļu un 174.¹ pantā noteiktajiem uzdevumiem. Kopsakarā skatot minētās tiesību normas var secināt, ka Maksātnespējas kontroles dienests uzrauga administratorus pastāvīgi.

Informāciju par administratora neatbilstību Maksātnespējas likuma 13. panta pirmās daļas 6. punkta prasībām var saņemt vai iegūt jebkurā laikā, arī īsi pēc eksāmena nokārtošanas. Ja Maksātnespējas kontroles dienests vērstos pie komisijas tikai tajā laikā, kad ir plānots administratora eksāmens, un līdz tam informācija par to, ka ir aizdomas, ka administrators neatbilst 13. panta pirmās daļas 6. punkta prasībām, netiktu pārbaudīta, tad tas būtu pretrunā Maksātnespējas likuma 173. panta pirmajai daļai un 174.¹ panta 1. punktam. Savukārt Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 99. un 100. punktu komisija var īstenot gan kvalifikācijas eksāmena laikā, gan ārpus tā, lai nodrošinātu Maksātnespējas likuma 16.¹ panta trešās daļas prasības.

[5.2.2] Viens no nevainojamas reputācijas būtiskākajiem aspektiem ir sabiedrības cieņas un uzticības baudīšana. Viens no priekšnosacījumiem sabiedrības cieņas un uzticības iegūšanai ir amatpersonas rīcības atbilstība likuma, ētikas un morāles normām. Prasībai pēc nevainojamas reputācijas ir patstāvīgs raksturs, tā aptver arī personas privāto dzīvi. Amatpersonai ir jāievēro augsti uzvedības standarti gan profesionālajā, gan privātajā dzīvē. Ja šie standarti ir dažādi, tad var zaudēt sabiedrības uzticību.

[5.2.3] Vairāku līmeņu tiesas ir atzinušas administratora darbības par atbilstošām attiecībā pret likuma regulējumu, bet šajā lietā tiek vērtēta personas reputācija, kas cita starpā ir novērtējums Administratora Y personībai. Reputācijas jēdziens ietver sevī arī to aspektu, ka persona formāli var darboties atbilstoši normatīvo aktu prasībām, bet faktiski var tiesisko regulējumu izmantot savtīgos nolūkos.

[5.2.4] Reputāciju būtiski var ietekmēt tas, vai šaubas izraisošiem apstākļiem ir vienreizējs vai sistemātisks raksturs. Administratora reputāciju raksturo arī profesionālās ētikas ievērošana, lietpratība un rūpība.

Tiesa arī pievērš uzmanību tam, ka Administratoram Y trūkst spēju identificēt administratora reputācijas apdraudošas situācijas.

[5.2.5] Administratora Y darbības (dodot norādes cita administratora palīdzēi par transportlīdzekļa pārdošanu) bija vērstas uz mantas pārdošanas un mantas vērtības noteikšanu cita administratora lietvedībā esošā lietā. Domājams, ka Administrators Y vēlējies sasniegt rezultātu, lai manta tiktu pārdota Administratoram Y vai ar viņu saistītu personu interesēs. No profesionālās ētikas viedokļa ir nepieņemami sniegt konsultācijas administratoram par mantas pārdošanu un vienlaikus piedalīties tās pirkšanā, jo tas rada interešu konfliktu.

[5.2.6] Apstākļi (izsoles laiks un vieta, tas, ka izsolē bija pieteikusies persona M gan kā fiziska persona, gan kā SIA N pilnvarotais pārstāvis un tas, ka izsolei netika pielaists SIA L pārstāvis) to kopsakarā neatkarīgam vērotājam no malas var radīt iespaidu, ka Administrators Y varētu būt rīkojis šo izsoli tā, lai apgrūtinātu iespējas tajā piedalīties "nejaušām" personām, savukārt izsoles ietvaros mantu par izdevīgu cenu iegūtu ar Administratoru Y saistītas personas. Šāda Administratora Y prakse pati par sevi norāda uz tendenciozu rīcību.

[5.2.8] Katrs atsevišķi atzinumā konstatētais apstākļis varētu arī neradīt šaubas par Administratora Y reputāciju, bet visi apstākļi vērtējami savstarpējā kopsakarā, jo tikai tā gūstams priekšstats par Administratora Y rīcību. Atzinumā konstatēto apstākļu kopums liecina, ka Administrators Y nav rīkojies godprātīgi.

[5.3] Administratīvā apgabaltiesa, izskatot Administratora Y blakus sūdzību, nolēma Administratīvās rajona tiesas pieņemto lēmumu lietas ietvaros pirms sprieduma

pasludināšanas atstāt negrozītu un blakus sūdzību noraidīt. Izskatot Administratora Y apelācijas sūdzību, tiesa Administratora Y pieteikumu noraidīja.

[5.3.1] Salīdzinot ar citām profesijām, kurām tiesību normās tieši izvirzīta prasība pēc nevainojamas reputācijas (piemēram, tiesnešiem vai advokātiem), secināms, ka parasti nevainojamas reputācijas zaudējums jau pēc iecelšanas amatā vai uzņemšanas advokatūrā netiek izvērtēts patstāvīgi, bet gan caur tiesību vai ētikas normu pārkāpuma prizmu. Šādā gadījumā atcelšanas no amata vai izslēgšanas no advokātu skaita pamats būtu disciplinārsods (piemēram, Latvijas Republikas Advokatūras likuma 16. panta 9. punkts vai likuma "Par tiesu varu" 83. panta 2. punkts). Tomēr likumdevējs var izvēlēties uz noteiktu situāciju reaģēt arī ar atšķirīgu tiesisko regulējumu. Ievērojot Maksātnešpējas likuma 2016. gada 22. decembrī pieņemto grozījumu anotācijā norādīto nepieciešamību stiprināt maksātnešpējas procesu uzraugošo institūciju darbību un mērķi vairojot uzticību administratora profesijai, kurai ar reputācijas jautājumiem problēmas bijušas vispārzināmas, nav konstatējams, ka netipiskais regulējums pats par sevi radītu šaubas par komisijas kompetenci atsevišķi vērtēt nevainojamas reputācijas esību. Šāda kompetence skaidri paredzēta likumā un attiecas arī uz jau amatā ieceltu administratoru. Noteiktā kārtība, saskaņā ar kuru koleģiāla institūcija, kuru veido dažādu iestāžu pārstāvji, novērš šaubas par tās objektivitāti vai nespēju veikt administratoru reputācijas izvērtējumu.

Konstatējot, ka komisijas atzinuma par reputāciju sniegšana ir tieši komisijas kompetencē, noraidāms arguments, ka analoga vērtējuma sniegšana būtu arī citas institūcijas kompetencē. Nav piešķirama izšķiroša nozīme komisijas pamatfunkcijai vai apstāklim, ka attiecīgā kompetence norādīta pantā, kas pamatā regulē eksamināciju. Minētais skaidrojams ar to, ka reputācijas pārbaude pirmo reizi veicama tieši sākotnējās eksaminācijas laikā. Prasība pēc nevainojamas reputācijas pastāv visu amata pienākumu pildīšanas laiku un tās zudums ir pamats atcelšanai no amata.

Reputācijas esība nav eksāmenā pārbaudāms lielums – zināšanas vai prasmes, kuru kontrolei ietilpst regulāri pārbaudījumi. Atšķirībā no zināšanām reputācijas pārbaude pēc iecelšanas amatā veicama nevis pēc iepriekš sagatavota plāna, bet gan reaģējot uz noteiktām ziņām par iespējamu reputācijas apdraudējumu. Līdz ar to šāda atzinuma sniegšana nav saistāma vienīgi ar eksamināciju, un komisija – kā likumā tieši ierakstītā kompetentā institūcija – to var sniegt jebkurā laikā, kad tas nepieciešams.

[5.3.2] Atzinuma saturu kā iestādes novērtējuma brīvību tiesa var pārbaudīt ierobežotā apmērā. Tādējādi tiesai šie apstākļi jāvērtē tādā aspektā, lai pārliecinātos, ka iestādes apsvērumi ir pamatoti ar objektīviem kritērijiem, kas saistīti ar administratora profesionālo darbību un personību.

Konkrētajā komisijas atzinumā Administratora Y reputācija vērtēta nevis kā plašākā sabiedrībā jau pastāvošs izplatīts uzskats par Administratoru Y, bet gan kā objektīvi sagaidāmie secinājumi no neatkarīga vērotāja no malas, ja tas būtu informēts par komisijai zināmajiem apstākļiem. Tomēr apstākļi, ka komisijas apskatītie gadījumi nav bijuši zināmi plašākai sabiedrībai, pirmšķietami nav šķērslis to ņemšanai vērā reputācijas izvērtējumā. Iestādes pienākums reaģēt uz reputāciju apdraudošām ziņām nevar būt atkarīgs no šo ziņu publicitātes.

[5.3.3] Izsolēs tika veicināta parādnieku mantas pārdošana par iespējami zemāku cenu ar Administratoru Y saistītām personām, Savukārt citu administratoru lietvedībā esošu maksātnešpējas procesu norises ietekmēšana par labu Administratoram Y vai ar viņu saistītu personu interesēs, izmantojot maksātnešpējas procesa regulējumu pretēji tā mērķim, rada šaubas par Administratora Y godprātību maksātnešpējas procesos. Minētie apstākļi ir pamats atzinumam, ka Administratora Y reputācija viņa konkrēti veiktajām darbībām vairs neatbilst prasībām, kādas ir nepieciešamas, lai turpinātu pildīt administratora pienākumus.

Apstāklim, vai kreditori ir izteikuši iebildumus pilnvarotā administratora, kura pienākumus veica Administrators Y, rīcībai, kas neatbilda kreditoru interesēm, nav noteicošas nozīmes izskatāmajā gadījumā, jo šos aspektus vērtē vispārējās jurisdikcijas tiesa konkrētā maksātnespējas procesā. Savukārt dienests vērtē administratora darbības maksātnespējas procesos no sabiedrības uzticības uz ētikas viedokļa, ievērojot Maksātnespējas procesa administratoru un tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošo personu profesionālās ētikas kodeksa (turpmāk – ētikas kodekss) mērķi sekmēt administratora profesijas attīstību, nozīmi likumības un taisnīguma nodrošināšanā, demokrātijas ideālu un institūciju atbalstīšanā un veicināšanā, kā arī administratora tiesību un pienākumu godprātību un kvalificētu veikšanā.

Administrators Y maksātnespējas procesos, kuros viņš pildīja administratora vai tā pilnvarnieka pienākumus, tiesiski nevarēja gādāt savai ģimenei, tuviem radniekiem, draugiem, kā arī personām vai organizācijām, ar kurām viņam ir vai ir bijušas darījumu attiecības, administrējamo maksātnespējīgo personu mantas pārdošanas kārtībā radušos iespēju izpirkt parādnieka mantu, jo minētās darbības vienmēr rada aizdomas par administratora un/vai tā pilnvarnieka rīcības godīgumu, jo no ētikas kodeksa viedokļa šādas darbības ir nelikumīga, t.i., prettiesiska rīcība.

[5.3.4] Kaut gan Administrators Y SIA O maksātnespējas procesā ar konkrētām pilnvarām nebija apveltīts, bija uzņēmies noteicošo lomu tā kontrolē un bija faktiski apstiprinājis, ka zina personu, kura šos īpašumus ir gatava nopirkt. Tāpat Administrators Y šo procesu un tā iznākumu ir tiešā veidā vadījis, kontrolējot procesuālo darbību izpildi tādā secībā, lai viņam zināmas personas sasniegtu vēlamu rezultātu.

Radot priekšstatu par to, ka maksātnespējas procesu ir iespējams virzīt konkrētu personu interesēs, tiek grauta sabiedrības uzticība visam ar maksātnespēju saistītam valsts izveidotam institūtam, līdz ar to arī valsts pārvaldei.

Par administratoru ar nevainojamu reputāciju nav uzskatāma persona, kura veido nepārskatāmu maksātnespējas administrēšanas procesu, kurā piesavinās tiesiski ieceltā administratora kompetenci un faktiski vada procesu viņam iepriekš zināmu personu interesēs.

[5.3.5] Ievērojot to, ka Administratoram Y nav konstatējama spēja atzīt savas kļūdas administrējamajos maksātnespējas procesos, nav pamata sagaidīt, ka pieteicējs mainītu savu kā administratora darbības izpratni turpmāk, līdz ar to arī uzticības kontekstā Administratora Y atturēšana no turpmākās iesaistes maksātnespējas procesu administrēšanā sasniedz tā mērķi un ir attaisnojama ar sabiedrības interesēm.

[6] Lieta Nr. 3

Maksātnespējas kontroles dienests nosūtīja komisijai tā rīcībā esošo informāciju par Administratoru W. Komisija pieņēma atzinumu, ka Administrators W neatbilst prasībai par nevainojamu reputāciju.

[6.1] Atzinumā komisija konstatēja, ka SIA S tiesiskās aizsardzības procesā un maksātnespējas procesā Administratora W rīcību nevar atzīt par atbilstošu labas ticības principam.

Subjektīvo vērtējuma daļu, kas varētu liecināt par to, ka Administrators W nav rīkojies godprātīgi minētajā procesā, veido arī apstākļi, ka SIA S pirms ārpusstiesas tiesiskās aizsardzības procesa pasludināšanas nomainījusi juridisko adresi.

Turklāt arī publiskajā telpā izskanējušās ziņas norāda uz Administratora W iespējamu negodprātību tiesiskās aizsardzības procesu un maksātnespējas procesu administrēšanā.

Komisijas ieskatā publiskajā telpā izskanējušās ziņas bez pierādījumiem, kas tās apliecina, nevar būt par pamatu tam, lai personai liegtu strādāt profesijā, pamatojoties uz labas reputācijas trūkumu. Lai gan neapšaubāmi šāda publicitāte veido negatīvu priekšstatu sabiedrībai par konkrēto personu, tomēr, jāatzīst, ka šādā veidā informācijas tehnoloģiju laikmetā reputāciju var ietekmēt ikvienam, arī ļaunprātīgi. Tajā pašā laikā šīs ziņas ir vēra ņemamas, ja tās pamato objektīvi reputācijas vērtēšanas kritēriji.

Tāpat publiskajā telpā izskanējušās ziņas var palīdzēt novērtēt konstatētos faktus, ja, tomēr, komisija šaubītos par administratora labas reputācijas esamību. SIA S tiesiskās aizsardzības process nav vienīgais gadījums, kad mainīta juridiskā adrese uz [nosaukums I] tiesu. Tas, savukārt, komisijas ieskatā liecina par sistemātiskumu, un mērķtiecīgām darbībām, lai nonāktu "vēlamā" tiesā un attiecīgi maksātnespējas procesa pasludināšanas gadījumā iegūtu sev "vēlamo" administratoru. Lai gan neapstiprinās ar pierādījumiem Administratora W ietekme uz juridisko adresu maiņu, kritiski vērtējams Administratora W norādītais par to, ka juridiskās adreses maiņa ir pašu uzņēmēju izvēle. Neapšaubāmi izvēli izdara pašas personas, tomēr, būtiski, kurš un kāda motivācija viņu izvēli ir ietekmējuši.

Saņemot komisijas atzinumu par Administratora W neatbilstību prasībai par nevainojamu reputāciju, Maksātnespējas kontroles dienesta direktors pieņēma lēmumu, ar kuru atcēla Administratoru W no administratora amata.

Nepiekrītot Maksātnespējas kontroles dienesta lēmumam, Administrators W vērsās Administratīvajā rajona tiesā.

[6.2] Tiesa noraidīja Administratora W pieteikumu par Maksātnespējas kontroles dienesta direktora lēmuma atcelšanu.

[6.2.1] Tiesa noraida Administratora W bažas, ka Ministru kabineta noteikumi Nr. 288, ciktāl tajos nav paredzētas administratora tiesības apstrīdēt komisijas atzinumu, ierobežo Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā noteiktās personas tiesības aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.

Līdz ar to tiesa ir tiesīga pēc būtības pārbaudīt atzinumā izdarīto secinājumu, ka Administratoram W nav nevainojama reputācija, ciktāl šo tiesas kompetenci neierobežo turpmāk minētie no varas dalīšanas principa izrietošie ierobežojumi.

[6.2.2] Personas prettiesiska rīcība nav savienojama ar labu reputāciju, turklāt pat neskatoties uz to, vai un cik sabiedrībā tiek pieļauti likuma pārkāpumi līdzīgās situācijās.⁹

⁹ Augstākās tiesas sprieduma 2017. gada 22. septembra sprieduma lietā Nr. SKA-767/2017 (A420263915) 11. punkts.

Likumam neatbilstoša un nepamatota atzinuma sastādīšana ārpus tiesiskās aizsardzības procesa ietvaros ir Administratora W kā administratora pieļauta prettiesiska rīcība. Turklāt Augstākās tiesas konstatētie Administratora W pieļautie trūkumi SIA S administrēšanā ir būtiski gan pēc satura (jebkāda pamatojuma nenorādīšana Administratora W sastādītajā atzinumā faktiski liedz saturiski pārbaudīt plāna pamatotību), gan ir izraisījuši nopietnas sekas (ir noveduši pie nepamatota tiesas lēmuma).

Savukārt tas, cik lielu nozīmi komisija konkrētajiem faktiem ir piešķirusi galīgā secinājuma izdarīšanai, ir tīri novērtēšanas satura jautājums novērtējuma brīvības ietvaros, kas tiesā pēc būtības nav pārvērtējams. Katrā ziņā nav neadekvāti Augstākās tiesas konstatēto faktu, ka Administratora W konkrētajā ārpus tiesiskās aizsardzības procesā sastādījis likuma normām neatbilstošu, neobjektīvu un nepatiesas ziņas saturošu atzinumu, uzskatīt par tādu, kas negatīvi ietekmē Administratora W reputāciju tādā apmērā, lai to vairs nevarētu uzskatīt par nevainojamu.

[6.2.3] Vienlaikus konstatējams, ka atzinumā šie apstākļi nav vērtēti kā tādi, kas paši par sevi norāda, ka Administratora W reputācija nav nevainojama. Šie apstākļi (uzņēmumu adresu maiņa, negatīvas publikācijas Administratora W profesionālās darbības sakarā) ir vērtēti kopsakarā ar konkrēti konstatētiem faktiem par Administratora W pieļautu prettiesisku rīcību. Proti, tie ir vērtēti vienīgi kā komisijas secinājumu par Administratora W reputāciju, kas balstīts Augstākās tiesas konstatējumā par Administratora W pieļautu būtisku prettiesisku rīcību, pastiprinoši apstākļi. Šādā aspektā – kontekstā ar konkrētos faktos balstītu secinājumu par personas prettiesisku rīcību – ir adekvāti vērtēt arī publiski izskanējušu un netiešu informāciju par personas rīcību.

[6.2.4] Attiecībā uz daudzkārt konstatējamo Administratora W administrēto uzņēmumu juridiskās adreses maiņu neilgi pirms tiesiskās aizsardzības procesa uzsākšanas uz vienas un tās pašas tiesas – [nosaukums I] piekritības teritoriju ir skaidri identificējams risks, ka tas, iespējams, varētu būt darīts, lai panāktu, ka lietu sakta konkrēts (vēlams) tiesnesis, jo [nosaukums I] tiesā maksātnespējas lietas skatīja tikai viens konkrēts tiesas sastāvs. Komisija nav apšaubījusi Administratora W norādīto faktu, ka par adreses maiņu izlemj pats uzņēmums. Tomēr komisija pamatoti akcentējusi administratora īpašo lomu, norādot, ka ir svarīgi arī tas, kurš un kādu motīvu vadīts ir ierosinājis adresu maiņu. Šāds komisijas likts akcents atbilst administratora īpašajai lomai maksātnespējas procesā – tostarp kā padomdevējam, kā arī filtram, kas novērš iespējami negodprātīgas darbības, kuras administratora profesionālās darbības jomā varētu vēlēties veikt citas personas. Ja septiņos gadījumos, kurus administrējis Administrators W, uzņēmumi neilgi pirms procesu uzsākšanas ir mainījuši adreses uz vienas un tās pašas konkrētas tiesas piekritības teritoriju, tā vairs nevar būt vienīgi nejauša gadījuma rakstura sakritība, bet ir skaidrs, ka Administrators W šādu rīcību ir ja ne ierosinājis, tad vismaz akceptējis kā praksi. Vienlaikus konstatējams, ka šāda Administratora W akceptētā darbības prakse sabiedrībā rada aizdomas par rīcības motīviem un godprātību. Šādu situāciju ir veicinājis pats Administrators W ar profesionālās darbības praksi, tāpēc ir adekvāti attiecīgos apstākļus ņemt vērā Administratora W profesionālās reputācijas novērtējumā.

Negodprātīga rīcība, kuru Administrators W viņa administrētajos procesos ir veicinājis vai pat tikai akceptējis, tāpat publiski izskanējuši negatīvi apgalvojumi par viņa profesionālās darbības negodprātību, var graut sabiedrības uzticēšanos Administratoram W kā administratoram un godīgai maksātnespējas procesu norisei valstī kopumā. Tāpēc komisija savas novērtējuma brīvības ietvaros pamatoti varēja kopsakarā ar konkrēti konstatētiem faktiem par Administratora W prettiesisku rīcību administratora amatā vērtēt arī faktus, kas liecina, ka ievērojamā skaitā viņa administrēto procesu ir veikta iespējami negodprātīga rīcība (uzņēmumu juridisko adresu maiņa uz vienas un tās pašas tiesas piekritības teritoriju), kuru

Administrators W ir veicinājis vai vismaz akceptējis (negodprātīgas rīcības akceptēšana jau pati par sevi nav savienojama ar augstu profesionālo ētiku), un ka viņa profesionālā darbība ir izpelnījies plašu negatīvu vērtējumu publiskajā telpā.

[6.3] Administratīvā apgabaltiesa, izskatot Administratora W blakus sūdzību, nolēma Administratīvās rajona tiesas pieņemto lēmumu lietas ietvaros pirms sprieduma pasludināšanas atstāt negrozītu un blakus sūdzību noraidīt. Savukārt, izskatot Administratora W apelācijas sūdzību, tiesa Administratora W pieteikumu noraidīja.

[6.3.1] Apgabaltiesa nepiekrīt Administratora W norādītajam, ka komisija nedrīkstēja vērtēt plašsaziņas līdzekļos publicēto informāciju. Pirmkārt, plašsaziņas līdzekļos publicētā informācija tika vērtēta, lai vēl vairāk uzsvērtu Administratora W prettiesisko rīcību procesos, kurus Administrators W ir administrējis. Otrkārt, nav pamatots Administratora W arguments, ka plašsaziņas līdzekļos publicētā informācija būtu patiesībai neatbilstoša, par ko liecina visi lietā konstatētie apstākļi.

Apstākļi, ka publikācijās tiek pausts viedoklis, nevis fakti, šajā gadījumā nav izšķirošs, jo publiskajā telpā izskanējušie viedokļi var palīdzēt novērtēt konstatētos faktus.

[6.3.2] Arī administratoriem ir noteikti amatā iecelšanas ierobežojumi. Šādam ierobežojumam ir leģitīms mērķis – maksātnespējas procesa likumīga, efektīva un nepārtraukta norise. Amata ierobežojumi personām, kuras pilda valstij nozīmīgas funkcijas (piemēram, tiesneši, prokurori, advokāti, zvērināti tiesu izpildītāji u.c.), var būt stingrāki nekā citās jomās. Tostarp arī kritēriji, kas saistīti ar amata pretendenta personību. Nosakot šāda veida ierobežojumus, likumdevējs centies panākt, lai administratora amatam, kura pildītāja galvenais uzdevums ir nodrošināt maksātnespējas procesa efektivitāti, tiktu izvirzīti kandidāti ar nevainojamu reputāciju.

Ģenerālklausula nevainojama reputācija ir piemērojama arī tad, ja tiesību piemērotājam ir tikai šaubas par kādu apstākļu esību, kas ietekmē personas reputāciju.

[6.3.3] No tiesību normām (Maksātnespējas likuma 13. panta pirmās daļas 6. punkts, 13. panta otrās daļas 1. punkts, 13.¹ panta pirmā daļa, 17.¹ pants un 17.² panta pirmās daļas 11. punkts) izriet, ka administratora tiesiskais statuss tiek nodibināts, Maksātnespējas kontroles dienesta direktoram izdodot rīkojumu par personas iecelšanu administratora amatā. Minētais rīkojums ir administratīvais akts ar ilgstošu iedarbību, kas ir spēkā, kamēr persona ieņem attiecīgo amatu. Savukārt administratora tiesiskais statuss tiek izbeigts, Maksātnespējas kontroles dienesta direktoram atbrīvojot vai atceļot administratoru no amata.

Lēmums par personas atceļšanu no administratora amata ir jauns administratīvais process, kurš tiek ierosināts atbilstoši Administratīvā procesa likuma 56. vai 57. pantam un kurā tiek lemts, vai ir pamats izbeigt konkrētās tiesiskās attiecības, novērtējot tiesisko un faktisko situāciju brīdī, kad tiek lemts par tiesisko attiecību izbeigšanu. Šādā gadījumā, lemjot par tiesisko attiecību izbeigšanu jeb administratora atceļšanu no amata, iestāde no jauna neuzsāk administratīvo procesu par tiesiskā statusa nodibināšanu jeb personas iecelšanu administratora amatā (atbilstoši Administratīvā procesa likuma 83.-88. panta nosacījumiem) un nelemj par rīkojuma, ar kuru persona iecelta amatā, atceļšanu.

Taču nav izslēgts, ka noteiktos apstākļos pēc tam, kad rīkojums par iecelšanu amatā ir kļuvis neapstrīdams, iestādei ir pamats uzsākt no jauna administratīvo procesu par personas iecelšanu administratora amatā (atbilstoši Administratīvā procesa likuma 83.-88. panta nosacījumiem). Šādā gadījumā iestāde vērtē, vai ir iestājušies apstākļi administratīvā procesa uzsākšanai no jauna, sākotnējā administratīvo akta par personas iecelšanu amatā tiesiskumu (prettiesiskumu) un vai ir pamats tā atceļšanai.

Administrators W nepamatoti saista pārsūdzēto lēmumu ar iecelšanas administratora amatā administratīvo procesu.

[6.3.4] Ne Maksātnešpējas likuma, ne Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 normas neparedz sīkāku regulējumu amatā iecelta administratora atbilstības prasībai par nevainojamu reputāciju izvērtēšanai, ja tā tiek veikta ārpus administratora eksaminācijas un administratora kvalifikācijas eksaminācijas procesa.

Arī ārpus administratora eksaminācijas procesa komisijas sagatavots atzinums par administratora neatbilstību minētajai prasībai ir pamats Maksātnešpējas kontroles dienesta direktoram lemt par administratora atcelšanu no amata saskaņā ar Maksātnešpējas likuma 17.² panta pirmās daļas 11. punktu un Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 111. punktu.

[6.3.5] No reputācijas jēdziena būtības, tiesību normām un principiēm (kas noteic lēmuma par atcelšanu no amata pieņemšanas procesu) neizriet, ka reputācijas novērtējumā izšķirošs ir amatā iecelšanas brīdis. Līdz ar to Maksātnešpējas kontroles dienests (komisija) vērtējumu par Administratora W atbilstību nevainojamas reputācijas prasībai varēja izdarīt, pamatojoties gan uz informācijas un pierādījumiem, kas iegūti pirms Administratora W iecelšanas amatā, gan vēlāk, vērtējot tos kopsakarā.

Tāpat tiesību normas nenoteic ierobežojumu komisijai atkārtoti aicināt administratoru sniegt paskaidrojumus. Savukārt procesuālā taisnīguma princips noteic iestādes pienākumu ievērot objektivitāti un dot procesa dalībniekiem pienācīgu iespēju izteikt savu viedokli. Līdz ar to, ja komisija uzskatīja par nepieciešamu iegūt papildu paskaidrojumus par kādiem lietā vērtējamiem apstākļiem, tai bija tiesības aicināt Administratoru W uz pārrunām, neskatoties uz to, ka komisijas sēdē Administrators W vienreiz jau tika uzklausīts par apstākļiem, kas var liecināt par Administratora W neatbilstību nevainojamas reputācijas prasībai.

[6.3.6] Administrators W ir norādījis, ka viņa paskaidrojumus komisijas sēdē nav uzklausījis viens no komisijas locekļiem, līdz ar to šis komisijas loceklis nevarēja piedalīties lēmuma pieņemšanā. Apgabaltiesa norāda, ka šim apstāklim nav izšķirošas nozīmes. Tiesību normas nenoteic, ka visiem komisijas locekļiem ir jāpiedalās pārrunās ar administratoru. Šādu prasību nenoteic arī Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 99. punkts, kas regulē administratora atbilstības novērtēšanu nevainojamas reputācijas prasībai administratora kvalifikācijas eksāmena procesā. Sistēmiski interpretējot Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 normas, ir redzams, ka gadījumos, kad likumdevējs ir uzskatījis, ka ir būtiski, lai novērtēšanas procesa darbībā piedalās konkrēts komisijas locekļu skaits, tas ir ietverts attiecīgajā normā (piemēram, noteikumu 61. punktā).

[6.3.7] Apgabaltiesa nepiekrīt Administratora W apelācijas sūdzībā norādītajam, ka atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 99. punktā noteiktajam komisija atzinumu varēja sagatavot, izvērtējot tikai Maksātnešpējas kontroles dienesta sniegto informāciju.

Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 99. punkts ir interpretējams kopsakarā ar mērķi, kāpēc šāda prasība administratoram ir izvirzīta un Maksātnešpējas likuma 16.¹ panta trešajā un ceturtajā daļā noteikto, ka gadījumā, ja Maksātnešpējas kontroles dienests konstatē vai saņem ziņas par personas neatbilstību nevainojamas reputācijas, attiecīgo jautājumu izskata un izlemj komisija. Tādējādi Ministru kabineta noteikumu Nr. 288 99. punkta mērķis ir noregulēt, ka administratora kvalifikācijas eksāmena procesā tiek izvērtēta arī Maksātnešpējas kontroles dienesta rīcībā esošā informācija, kas varētu liecināt par administratora neatbilstību attiecīgajai prasībai. Līdz ar to Maksātnešpējas kontroles dienestam ir pienākums informāciju sniegt komisijai, bet komisijai sagatavot atzinumu saistībā ar to. Taču minētās tiesību normas mērķis nav ierobežot informācijas un pierādījumu iegūšanas avotus un liegt komisijai iegūt papildu informāciju, lai objektīvi izvērtētu Maksātnešpējas kontroles dienesta sniegto informāciju un sagatavotu pamatotu atzinumu par administratora reputāciju.

[6.4] Spriedums netika pārsūdzēts.